

Säffle kommun

kommun@saffle.se

Rektorerna vid Herrgårdsgymnasiet

anita.karlsson@saffle.se

birgit.johannesson@saffle.se

ola.nystrom@saffle.se

Beslut för gymnasieskola med gymnasie- särskola

efter tillsyn av Herrgårdsgymnasiet
i Säffle kommun

Tillsyn i Herrgårdsgymnasiet

Skolinspektionen genomför tillsyn i Säfte kommun under hösten 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Herrgårdsgymnasiet besöktes av Skolinspektionen den 15–18 oktober 2012.

Fakta om skolan

Vid Herrgårdsgymnasiet erbjuds gymnasieutbildning vid 5 nationella program samt introduktionsprogrammet. Dessutom finns gymnasiesärskola som erbjuder fordonsprogrammet. Från och med innevarande läsår finns inte längre samhällsvetenskapsprogrammet och naturvetenskapsprogrammet vid skolan. Dessa program erbjuds i Åmåls kommun. Sammanlagt har skolan 439 elever. Skolan leds av tre rektorer. En av dem ansvarar för omvårdnadsprogrammet/vård- och omsorgsprogrammet samt teknikprogrammet. En annan ansvarar för byggprogrammet/bygg- och anläggningsprogrammet samt fordonsprogrammet/fordons- och transportprogrammet. Den tredje ansvarar för elprogrammet/el- och energiprogrammet, introduktionsprogrammen samt för gymnasiesärskolan. De tre rektorerna delar dessutom på ett antal för de tre skolenheterna gemensamma uppgifter.

Den genomsnittliga betygspoängen för gymnasieprogrammen är 12,6 för elever som avslutade sin gymnasieutbildning år 2011, vilket är lägre än genomsnittet för riket som var 14,1. Detta värde har sjunkit något under den senaste femårsperioden. Genomsnittlig betygspoäng varierar mellan programmen. Antalet elever per program är emellertid lågt och uppgifter saknas till följd av det ibland i den nationella statistiken. Andelen behöriga till universitet och högskola var 82 procent år 2011, vilket är lägre än andelen i riket som var 87 procent. Även här finns variationer mellan gymnasieprogrammen. Andel elever med fullföljd utbildning inom fyra år är 87 procent att jämföra med 76 procent i riket. Överensstämmelsen mellan resultat på nationella prov och satta kursbetyg varierar mellan de olika kurserna. Störst är avvikelsen för Matematik 1 C där 41 procent av eleverna som genomförde provet fick ett högre kursbetyg än provbetyg. Skillnaderna mellan mäns och kvinnors resultat varierar mellan de olika resultatmått. Kvinnor har högre genomsnittlig betygspoäng än män (13,3 mot 12,3) men lägre andel grundläggande behörighet till universitets- och högskoleutbildning (77 procent för kvinnor mot 84 procent för män). Även när det gäller fullföljd utbildning inom fyra år är kvinnornas andel lägre än männens (79 procent mot 90 procent).

För introduktionsprogrammen finns inga sammanställda kunskapsresultat.

De elever som avslutade gymnasiesärskolan 2012 fick samtliga slutbetyg. 50 procent av eleverna avslutade med minst godkänt i samtliga kurser.

Helhetsbedömning

Kunskapsresultaten vid Herrgårdsgymnasiet har under den senaste femårsperioden sjunkit något. Resultaten ligger klart under genomsnittet för riket. Det är särskilt allvarligt att nästan 20 procent av eleverna fullgör sin gymnasieutbildning utan att nå lägst grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier. Den förhållandevis höga andelen elever med fullföljd utbildning inom fyra år kan vara ett tecken på att elever inte klarar av sina studier under en treårsperiod utan behöver ytterligare tid. Detta kan i sin tur tyda på att eleverna under sin gymnasietid inte får tillräckligt med stöd i sina studier. Skolan har en struktur för hur man ska arbeta med särskilt stöd till elever i behov av detta, men rutinerna leder till att rektor först i ett sent skede får kännedom om en elevs svårigheter så att elevens behov kan kartläggas och ett åtgärdsprogram upprättas. Undervisningen måste anpassas till varje elevs behov. De elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås måste få stimulans i sina studier och utmaningar i sitt lärande. Intervjuade lärare menar att det är stort fokus på de elever som har svårigheter i studierna och att det inte läggs tillräckligt med kraft på elever som kommit längre. De kunskapsresultat som finns redovisade i nationell statistik har inte analyserats varken på skolenhetsnivå eller för skolan som helhet.

Herrgårdsgymnasiet saknar ett systematiskt kvalitetsarbete där analys av kunskapsresultat är en viktig del för att utveckla verksamheten och nå högre måluppfyllelse. Vidare behöver elevernas delaktighet och inflytande utvecklas. Inflytandet över utbildningen begränsas ofta till arbetssätt och arbetsformer medan inflytandet över innehållet är begränsat. Elever, lärare och rektorer är emellertid tydliga med att variationen är stor mellan lärare och ämnen. Undervisningen i karaktärsämnena ger eleverna större möjligheter till delaktighet än undervisningen i de gymnasiegemensamma ämnena. Rektorerna har inte initierat diskussioner kring detta mellan lärarna. Sådana diskussioner skulle kunna leda till att skolenheterna utvecklade en gemensam strategi för att ge eleverna den delaktighet och det inflytande som läroplanen tydligt anger att de ska ha. En förutsättning för att eleverna ska känna sig delaktiga och kunna ta ansvar för sina studier är att de är väl förtrodda med målen för utbildningen. Även här är variationerna stora mellan lärare och ämnen. Det finns goda exempel på hur lärare vid skolan arbetar aktivt med att presentera, förklara och återkoppla till målen, men det finns också exempel på motsatsen. Här har rektorerna ett stort ansvar att ta fram de goda exemplen för att ge alla lärare kunskap om hur man arbetar med målstyrning i skolan.

Skolinspektionen bedömer att verksamheten i gymnasiesärskolan är anpassad till elevernas behov och förutsättningar. Särskilt gäller detta i yrkesämnena. Det är dock tveksamt om eleverna får en god undervisning i kärnämnen med tanke på den ämnesutbildning som lärarna har. Eleverna får undervisning i samtliga ämnen som ingår i utbildningen, men de undervisande lärarna har inte utbildning i alla ämnen. Gymnasiesärskolan är i huvudsak inkluderad i Herrgårdsgymnasiets verksamhet. Eleverna deltar emellertid inte i skolans elevråd, och gymnasiesärskolan är inte heller synlig i skolans likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudmannen måste åtgärda. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Säffle kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 8 februari 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Säffle kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Skolan ska klargöra för elever vilka mål utbildningen har.
- Lärarna ska ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling

Motivering

Enligt läroplanerna ska skolan klargöra för elever vilka mål utbildningen har. Lärarna ska vidare enligt skollagen ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

På Herrgårdsgymnasiet är det stor variation mellan lärare avseende hur utbildningens mål presenteras för eleverna. Intervjuade lärare och elever ger varierande bilder av hur man arbetar med målen. Några lärare nöjer sig med att lägga fram kursplanen i början av kursen, medan andra återkommer till planen under kursens gång och återkopplar till målen inför olika arbetsområden. I gymnasiesärskolan avslutas samtliga kurser i årskurs 4, vilket ställer stora krav på att informera eleverna om var de befinner sig i kursen och vilka mål de arbe-

tar mot. Rektor för gymnasiesärskolan menar att kursupplägget inte är optimalt och är också tveksam till om eleverna får den information de har rätt att få.

Vad gäller anpassning av undervisningen till varje elevs behov och förutsättningar menar intervjuade lärare att fokus ligger på de elever som behöver hjälp och stöd för att nå kunskapskraven. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås får inte alltid den stimulans och de utmaningar i sitt lärande som behövs för att de ska nå längre. Rektorerna menar att detta framför allt gäller undervisningen i de gymnasiegemensamma ämnena. Individualläroplaneringen i karaktärsämnena är lättare och fungerar därför bättre.

Av utredningen framkommer att utbildningens mål inte alltid klargörs för eleverna. Vidare framkommer att elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås inte alltid får den ledning och stimulans de behöver för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 §, Lgy 11 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter/Lpf 94 1.1 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter, Lgy 11 2.1 Kunskaper/Lpf 94 1.2 Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolformerna, 2.1 Kunskaper

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Säffle kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på undervisningens innehåll
- I planeringen av verksamheten ska utformningen av elevernas inflytande anges.

Motivering

Enligt skollagen ska barn och elever ges inflytande över utbildningen och läroplanen anger att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Vidare ska utformningen av elevernas inflytande anges i planeringen av verksamheten

I intervjuer med elever framkommer att möjligheterna att ha inflytande över utbildningen i gymnasieskolan varierar mellan ämnena och beroende på lärare. Eleverna anger att de har större möjligheter att påverka arbetssätt och arbetsformer än de har när det gäller innehållet i undervisningen. Intervjuade lärare ger en liknande bild och säger också att det är svårast att arbeta med inflytande över innehållet. De menar också att man inte diskuterar frågan i lärargruppen

och det inte finns någon uttalad policy för hur skolan ska arbeta med elevernas delaktighet och inflytande. I skolans planering finns inte heller angivet hur man ska arbeta med elevernas inflytande.

Av utredningen framgår att alla elever vid gymnasieskolan inte har ett reellt inflytande på undervisningens innehåll. Vidare framgår det inte i skolans planering hur man ska arbeta med elevernas inflytande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 10 §, 4 kap. 9 och 14 §§ skollagen, Lgy 11 2.3 Elevernas ansvar och inflytande/Lpf 94 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Säffle kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Beslut om disciplinära åtgärder ska fattas och dokumenteras i enlighet med författningarnas krav
- Skolan ska ha rutiner för hur signaler om kränkande behandling ska rapporteras till huvudmannen
- Det ska för varje skolenhet/verksamhet finnas en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp

Motivering

Enligt skollagen får en lärare i gymnasieskolan visa ut en elev från undervisningslokalen för högst återstoden av ett undervisningspass om eleven stör undervisningen eller på annat sätt uppträder olämpligt och eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren. Åtgärden ska dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden. I skollagen anges vidare att skolan ska ha rutiner för hur signaler om kränkande behandling ska rapporteras till huvudmannen.

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Enligt samma lag ska det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året.

I Herrgårdsgymnasiet förekommer det enligt intervjuade elever och rektorer att elever visas ut från undervisningslokalen för återstoden av ett undervisningspass eller kortare period om eleven stör undervisningen. Dessa åtgärder dokumenteras inte skriftligt enligt rektorerna.

Det finns enligt rektorerna inga rutiner för hur signaler om kränkande behandling ska rapporteras till huvudmannen.

Herrgårdsgymnasiet har en likabehandlingsplan/årlig plan mot kränkande behandling. En motsvarande plan finns inte för gymnasiesärskolan och verksamheten är inte heller synlig i gymnasieskolans plan.

Av utredningen framgår att den disciplinära åtgärden att visa ut en elev från undervisningslokalen inte dokumenteras skriftligt. Det framgår vidare att skolan inte har rutiner för hur signaler om kränkande behandling ska rapporteras till huvudmannen. Gymnasiesärskolan har ingen plan mot kränkande behandling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

5 kap. 6, 7, 24 §§, 6 kap. 8, 10 §§ skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Säffle kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen ska anmäla det till rektor
- Rektor ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds
- Rektor ska se till att beslut fattas om åtgärdsprogram

Motivering

Om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska detta enligt skollagen anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn

Herrgårdsgymnasiet har ett dokument "Om svårigheter uppstår" som beskriver gången i ett ärende avseende elever i behov av särskilt stöd. I ett första skede har mentorerna ansvar för att utreda elevens behov och vidta åtgärder för att ge eleven särskilt stöd. Rutinen innebär att det kan dröja lång tid innan

ärendet kommer till rektors kännedom och rektor kan fatta beslut om utredning och att upprätta åtgärdsprogram. Skolans hade enligt rektorer och specialpedagoger tidigare rutiner som innebar att det under en period upprättades alltför många åtgärdsprogram även för åtgärder som inte var att betrakta som särskilt stöd utan mer av karaktären individanpassning. Nuvarande rutiner har inneburit att skolan idag upprättar få åtgärdsprogram. I intervjuer medger rektorerna, och även specialpedagogerna att det kanske upprättas för få åtgärdsprogram idag.

Av utredningen framgår att rektorerna inte tar ansvar för att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Anmälan till rektor görs i ett sent skede när någon uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller uppvisar andra svårigheter i skolsituationen. Rektorerna kan därmed inte fatta beslut om åtgärdsprogram och säkerställa att särskilt stöd ges i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 8–9 §§ skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Säffle kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorerna ska ta ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen
- Rektorerna ska ta ansvar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat och att det finns rutiner för att redovisa konstaterade utvecklingsbehov till huvudmannen

Motivering

Enligt skollagen ansvarar rektorn för att det bedrivs ett kvalitetsarbete på skolenhetsnivå som består i systematisk och kontinuerlig planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Rektorn ansvarar vidare för att kvalitetsarbetet är dokumenterat och för att det finns rutiner för att redovisa konstaterade utvecklingsbehov till huvudmannen. Enligt läroplanerna har rektorn ansvar för skolans resultat och för att resultaten följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Vid Herrgårdsgymnasiet finns ett embryo till kvalitetsarbete på arbetslagsnivå och lärarnivå i form av arbetsplaner och kursutvärderingar. Arbetsplaner för programmen finns upprättade och specifika kurser utvärderas. Dessa utvärde-

ringar ingår inte i ett systematiskt kvalitetsarbete, analyseras inte och utvecklingsbehov redovisas inte till huvudmannen. Utvärderingar och arbetsplaner kan emellertid ses som användbara underlag om det på skolan organiseras ett sådant arbete.

Av utredningen framkommer att det saknas ett systematiskt kvalitetsarbete på samtliga skolenheter i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bestående av planering, uppföljning och utveckling. Verksamhetens resultat och andra nationella mål följs inte upp och analyseras inte. Underlag saknas därför för att utveckla utbildningen. Eventuella konstaterade utvecklingsbehov redovisas inte till huvudmannen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 4–7 §§ skollagen, Lgy 11 2.6 Rektorns ansvar/Lpf 94 2.6 Rektors ansvar

Personalkompetens

Bedömning

Säffle kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Personalkompetens.

- De lärare som används i gymnasiesärskolan ska ha utbildning för den undervisning de ska bedriva

Motivering

Enligt skollagen ska de lärare som används ha utbildning som är avsedd för den undervisning som läraren ska bedriva. Enligt lagen om införande av skollagen ska i fråga om lärare eller förskollärare som saknar legitimation för att bedriva undervisning i skolväsendet och som har ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011 under tiden för anställningen 2 kap. 3 § första och andra styckena i 1985 års skollag tillämpas i stället för 2 kap. 13, 17 och 18 §§ i den nya skollagen, dock längst till utgången av juni 2015. Enligt 2 kap. 3 § första och andra styckena i 1985 års skollag är kommuner och landsting skyldiga att för undervisningen använda lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har en utbildning som är avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.

Gymnasiesärskolans lärare har olika utbildningsbakgrund. För yrkesämnen inom fordonsprogrammet finns utbildade yrkeslärare. Av de lärare som undervisar i kärnämnen är en vikarierande gymnasielärare med utbildning i samhällskunskap och historia. Den andra läraren är utbildad småskollärare med behörighet för grundskolans årskurser 1–3.

Av utredningen framkommer att eleverna i gymnasiesärskolan inte får utbildning av lärare med utbildning i samtliga ämnen de ansvarar för. Verksamheten

uppfyller därmed inte kraven i författningarna och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 13, 18-19 §§ skollagen, 33 lagen om införande av skollagen, 2 kap. 3 § första och andra styckena 1985 års skollag

Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare och utnämning till lektor

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredaren Henrik Frykman och undervisningsrådet Elisabeth Fogelberg.

På Skolinspektionens vägnar

Lena Dahlquist
Enhetschef

Barbro Nässén
Föredragande / Undervisningsråd

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).